

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksen tavoitteet itsessään ovat kannatettavia. Kaikki ehdotetut sisällöt eivät kuitenkaan tue asetettujen tavoitteiden toteutumista. Esimerkiksi hankintalain 146 §:ään esitetyt muutokset koskien hankintojen osiin jakamisen valituskiellon poistamista sekä hankintamenettelyä koskevan kertomuksen osalta valituskiellon säätäminen ovat ongelmallisia ja voivat johtaa epäselvyyksiin lain soveltamisen osalta.

Mikäli hankinnan osiin jakamisesta olisi mahdollista valittaa hankintapäätöksen tekemisen jälkeen, viivästyttäisi tämä aiheettomasti hankintojen tekemistä. Jos osiin jakamista koskeva valituskielto kumottaisiin, tulisi valitusoikeuden kohdistua hankintaprosessin aiempaan vaiheeseen. Hankintalain 124 §:ssä säädetystä hankintamenettelyä koskevasta kertomuksesta ei ole aiemminkaan voinut valittaa, joten nyt esitetty valituskielto koskien kuvausta hankinnan valmistelusta, voisi johtaa epäselvyyksiin, saako kertomuksesta joltain osin valittaa.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Markkinakartoitus on hyödyllinen väline ja Keva käyttää markkinakartoitusta aktiivisesti hankinnoissaan. Markkinakartoituksen käytön lisäämiseen kannustaminen hyvä tavoite. Kuitenkaan keinot lisäävät hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa.

Kun markkinakartoitukselle on tarkoitus säätää erilaisia oikeusvaikutuksia, pitäisi markkinakartoituksen määritelmän olla selkeä. Miten arvioidaan, onko hankintayksikön toteuttama markkinakartoitus täyttänyt 65 §:ssä sille säädetyt edellytykset? Markkinakartoituksen määritelmän pohdinta voisi tulla eteen esim. tilanteessa, jossa hankintayksikkö olisi markkinakartoituksen perusteella jättänyt hankinnan jakamatta osiin tai jättänyt hankinnan keskeyttämättä tilanteessa, jossa se on saanut vain yhden tarjouksen.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

-

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Kuntien, hyvinvointialueiden tai muiden Kevan jäsenyhteisöjen määräysvallassa tai kokonaan näiden omistuksessa oleva osakeyhtiö voi liittyä Kevan jäsenyhteisöksi. Vuoden 2024 lopussa Kevan jäsenyhteisöinä oli 651 osakeyhtiötä ja niissä oli Kevassa vakuutettua palkkasummaa vuonna 2024 yhteensä 2 542 miljoonaa euroa, joka on 11,1 % Kevassa vakuutetusta palkkasummasta.

Sidosyksikköhankintoja koskevan sääntelyn muutokset voivat supistaa Kevassa vakuutettua palkkasummaa, mikäli muutosten seurauksena työntekijöitä siirtyy yksityisten alojen eläkejärjestelmän piiriin. Se aiheuttaisi nousupainetta Kevan jäsenyhteisöjen maksamaan eläkemaksuun. Toisaalta on myös mahdollista, että sääntelyn muutokset johtavat

osakeyhtiöasiakkaissa tapahtuvan palvelutuotannon siirtymiseen kuntien tai hyvinvointialueiden omaksi toiminnaksi, jolloin Kevassa vakuutettu palkkasumma ei muutu eikä maksuvaikutusta synny.

Ehdotetun sääntelyn vaikutusta Kevassa vakuutettuun palkkasummaan on mahdoton arvioida tarkasti yhtäältä siksi, että vaikutuksiin liittyy paljon epävarmuutta ja toisaalta siksi, että sidosyksikköasemassa toimivia yhtiöitä koskeva tietopohja on rajallinen. Valtiokonttorin keräämien tietojen pohjalta voidaan kuitenkin karkeasti arvioida, että Kevassa on vakuutettuna noin 1,4 miljardin euron palkkasumma sellaisissa osakeyhtiöissä, jotka omistajien raportoimien tietojen mukaan toimivat sidosyksikköasemassa. Tästä palkkasummasta noin 0,6 miljardia on yhtiöissä, jotka eivät ole tytäryhtiöasemassa (osakkuusyhteisö). Näissäkin osakeyhtiöissä yksittäisten kuntien tai hyvinvointialueiden omistusosuudet ovat tyypillisesti varsin merkittäviä. Mainittuihin lukuihin liittyy tietopohjan rajallisuuden vuoksi epävarmuutta, ja etenkin pienten omistusten osalta tietopohja on puutteellinen.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutokseen tarvitaan?

-

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiinne? Onko esitetty muutos riittävä

keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Rantanen Jussi-Pekka
Keva